

KLM

Vogelvlucht

**Uitgave voor Australië
en Nieuw Zeeland van
de Koninklijke Luchtvaart
Maatschappij N.V.
A.R.B.N. 000 067 916**

Editors:

Frithjof Sterrenburg
Jose Sterrenburg

Layout:

Pieter Dillen
Alisa Graphics

Editorial address:

Vogelvlucht, c/o KLM,
G.P.O. Box 4095,
Sydney 2001, N.S.W.
Australia
Tel: 233 6255

KLM OFFICES:

- 5 Elizabeth Street,
Sydney.
- 80 Collins Street,
Melbourne.

For reservations &
information, toll free
from anywhere in
Australia: 008 222 747
Sydney callers please
phone 231 6333

This publication is issued four
times per year in the months
of MARCH/JUNE/SEPTEMBER
and DECEMBER for the Dutch
community living in
Australia and New Zealand.

Although the information and
prices given in this magazine
are believed correct at the
time of publication, their
accuracy cannot be guaranteed
and they should not be
regarded as binding for KLM
or its agents.

**Subscriptions or Changes
of Address**

Please refer to the coupon printed
on the cover sheet inside plastic
wrapping (for New Zealand at the
back of the envelope).
Otherwise, please send us a note.

KLM INFO...

Now is the time to start planning for your annual visit to Amsterdam; for Sinterklaas is coming! As December is traditionally a busy time for KLM, we suggest that early preparations are made to ensure a flight is available for the family to travel to Holland.

KLM's one stop service between Australia and Amsterdam via Bangkok, which was introduced in April, has been very well received by our passengers and flights are filling up fast. This now gives you the choice of flying direct, or taking a relaxing break on the way to Amsterdam or on the return, in Bangkok! KLM offers special stopover packages in Bangkok, Pattaya, Cha Am, Hua Hin, Chiang Mai and Phuket. And KLM's stopover packages don't just stop at Thailand.

KLM has special agreements with other international airlines which allow you to fly to other popular points in Asia and North America, to take advantage of a refreshing break before joining KLM to fly on to Amsterdam.

More good news – Queensland and South Australian passengers no longer have to travel via Sydney or Melbourne to enjoy special rates to Amsterdam. KLM now has an arrangement with Singapore Airlines which allows you to travel directly to Singapore from Brisbane and Adelaide to connect with KLM's daily flights to Amsterdam. Passengers from Perth and Darwin can also benefit from this offer.

Or for the more adventurous, why not take the kids to Los Angeles and Disneyland with Continental Airlines and then connect with KLM's daily flight to Amsterdam. It will cost a little extra but the adventure is sure to be worth it!

If you're paying extra and travelling with KLM beyond Amsterdam to other points in Europe and the UK, don't forget the second free side trip that KLM offers to European/UK destinations. This also entitles you to a free stopover in Amsterdam or a rebate on any KLM Carousel package. More information is available from KLM or your travel agency.

That's all for this issue, don't forget to send in any questions which we will always be happy to answer, or information that other readers can benefit from. Enjoy this issue of Vogelvlucht.

ZEVEN OP EEN RIJ

Genoot u Nederlands lager onderwijs in de tijd dat rijtjes opdreuen gebruikelijk was, dan kunt u het nut van deze methode bewijzen door na het trefwoord Hoogezand meteen toonloos verder te reciteren: Sappemeer, Zuidbroek, Wildervank, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Stadskanaal.

Kunstenares Erna van Mondfrans wilde dit intrigerende rijtje eigenlijk

wel eens zien, dus pakte ze haar kampeerbus in en ging op weg naar de veenkoloniën. Tekenend, fotograferend en rondsnuffelend zou ze er nog vaak terugkren want, de uniforme nieuwbouw vermijdend, vond ze er totaal onverwacht een schat aan boeiende bouwstijlen. Ruim honderd huizen en huisjes belandden ten slotte in een zelf uitgegeven boek, voorzien van laconiek commentaar

#loriade

1992

COMING EVENT: FLORIADE

"The greatest flower show on earth"

From April 15th to October 11th, 1992, the Floriade World Horticultural Exhibition will be held in Zoetermeer, near Den Haag. It is being promoted as the greatest flower show on earth and we're pretty sure it will live up to that image. Preparations are in full swing and perhaps you'd better make a special note of this event in your agenda, for it could well be a "must".

Every ten years, such a world exhibition is organised in The Netherlands and the 1992 event is already the fourth of its kind, promising to be bigger and better than everything that has gone before. Some 20 different countries will participate and compete for 3000 international prizes for top performance in flowers, bulbs, plants, trees, vegetables and fruit.

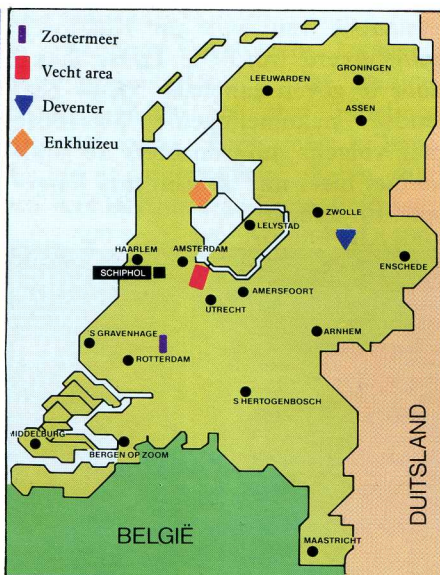
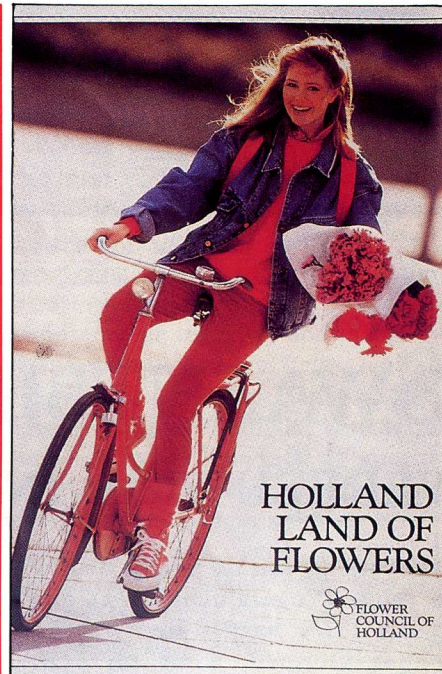
The Floriade 1992 park now under construction measures some 70 hectares and is situated right next to the railway station – no traffic problems, therefore.

Some 40.000 square metres indoor exhibition space ensure that there's enough to see and do even on a rainy day. And a tower of 76 metres offers a perfect bird's eye view of the scenery.

The exhibition covers 7 main themes: transport, production, the consumer, environment, the future, entries from abroad and recreation. But whatever the theme, the main interest will lie in the magnificent colours and landscaping of this dream garden – see the picture of the mock-up.

In the promotional material, we

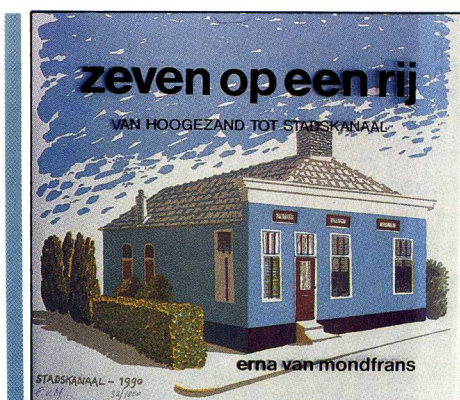
found a heart-warming picture of modern Dutch girl on a nostalgic Dutch bike. We thought you would like it as much as we did and the Bloemenbureau Holland – which not only co-ordinates flower promotion but also organises training-courses for the professional, for instance – kindly gave us permission to use it!

in de trant van "Haast u, stort in" bij een winkel-woonhuis in Wildervank, en bij een herenhuys in Nieuwe Pekela: "Een dameshuys bestaat niet ... zelf woon ik in een werkmanshuys, met een heer trouwens".

Deze heer, echtgenoot Hans van Os, verzorgde de layout van dit enthousiaste kijk-boek "Zeven op een rij" (70 pagina's, 23 x 24 cm). Voor Dfl.30.- + Dfl.7.- portokosten te

bestellen d.m.v. een cheque aan Erna van Mondfrans, Kreil 7, 1766 ED Wieringerwaard. Mocht u "for sentimental reasons" of uit architectonische interesse zelf een bezoek aan dit hoekje van Groningen willen brengen, dan zult u plezier hebben van de getekende plattegrondjes waarop al deze staaltjes van expressief en vaak eigenzinnig metselwerk staan aangegeven.

LETTERBOX

Mr R. de Jong from Christies Beach, South Australia, was one of the emigrants in the early Fifties flown to their new country by KLM, contracted by the Dutch Government of that time. The trip took 5 days (instead of 35 by boat) and still calls forth vivid memories after 40 years.

"In Cairo breakfast included eggs, bacon, sausages etc., but for a boy

used to jams and "chocolate hail" that was too much ... In Karachi we were accommodated in a 5-star hotel, at dinner each guest had his own waiter and in front of the door to the rooms were personnel on guard to protect us from evil. In Indonesia we were herded like cattle into a compound as the natives did not like the Dutch very much at that moment. Sydney airport was just a few galvanised sheds at that time ..."

What strikes us is that these memories of so long ago have stayed so vivid – even in the small details. Is that so for many readers, we wonder?

naaien van de kleertjes was geen probleem want mrs Jongejans, die zichzelf "verre van professioneel" noemt, heeft altijd met veel plezier gehandwerkt en genaaid vanaf het moment dat ze als 12-jarige van haar moeder een mooie lap kreeg om een blouse van te maken.

Het lijkt bijna een sprookje; het kleine Haagse meisje uit het begin van deze eeuw dat in 1990 aan het andere eind van de wereld door Swaantsje van Dijk uit Koarnwert geïnspireerd wordt de Friese fakkel door te geven aan haar Nieuw-Zeelandse nakomelingen. "Swaantsje mag volgens mijn dochters de familie niet meer uit," schrijft mrs Jongejans. En terecht!

SWAANTSJE VAN DIJK VEREEUWIGD IN NIEUW-ZEELAND

Ons verslag van de Friese bruiloft in Joure (Vogelvlucht 89/4) deed menig Fries hart-in-den-vreemde sneller kloppen, soms met tastbare resultaten. Bij Catharina Jongejans-Ottema uit Oxford (North-Cant.) kwamen haar jeugdijaren weer boven met haar Friese grootmoeder die als weduwe bij haar kinderen in Den Haag woonde. Ze droeg alles zwart vanwege de rouw en kleindochter mocht vaak helpen met het binden van de vele bandjes. Vooral de kap en de mutsen herinnert mrs Jongejans zich nog levendig. "Om de tule bovenmuts met de gepijpte rand goed gestreken te krijgen, werd hij per post opgestuurd naar Leeuwarden

want die manier van strijken was toen al een verdwijnende vaardigheid". Grootmoeder stierf in 1915, dus "toen" was aan het begin van deze eeuw! Verbijsterd begonnen we te gissen naar de leeftijd van mrs Jongejans die ons foto's stuurde van een door haar schitterend aangeklede Friese pop, alles zelfgemaakt na het lezen over Swaantsjes bruiloft. "Augustus-september 1990, 89 jaar" staat met krachtige hand achterop de foto's geschreven!

Na informatie bleek dat de poppedracht in 3 à 4 maanden tot stand gekomen was, waarbij de kap, gemaakt van gouddraad, één van de moeilijkste onderdelen was. Het

Festival DEVENTER – HANSEATIC CITY

Of course one could have fun at the Hanze festival without knowing what a Hanze looks like, but some people think it's nice to know what you're celebrating (after all, it might just be the wrong thing!), so here is a very brief piece of history. Personally I think that the subject was under-emphasized in the days when most of us were at school.

The Hanseatic League

In a previous Vogelvlucht, I gave a brief presentation of the unified Europe that's in the pipeline. Although many people seem to have doubts on its beneficial effects, that was certainly not true for its precursor some 600 years ago. Around AD1400, the Hanseatic League was a powerful economic (not a political) unit profitable to all its participants. The basic idea was very simple: a co-operative effort of individual cities to protect common trading interests. The crux was that these cities were spread out along the most important trading-route in Europe at that time: from the Baltic to the West. Eventually, some 200 cities joined, from Tallinn in Estonia to cities like Deventer in the Netherlands. The League flourished until the principal trading-route switched to the Far East in the late 16th century.

Hanze Festival

The Hanze Festival is an international annual event, held in one of the former member-cities, and with participants

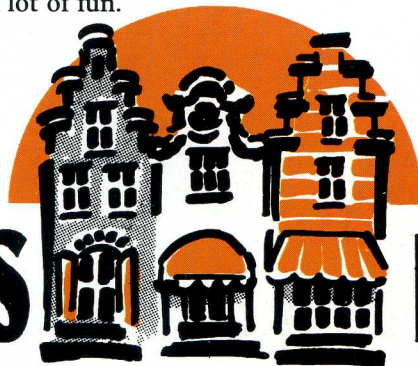

from all over the area it formerly included. The initiative for the first festival was taken by Zwolle in 1980 and interest has become so great that cities have applied up to the year 2010! You might ask what the festival celebrates, but commemorating the ancient organization is just a nice excuse to have a festival, I would think. Last year the festival – then held in Deventer – had become a topic because of developments in the Baltic Republics. The participants from these countries – which enjoy an enormous amount of sympathy over here – were not saddled with official “mindes” and so they were free to gape at the West. And because the West gaped back enthusiastically, contacts were rapidly established and everybody involved had a lot of fun.

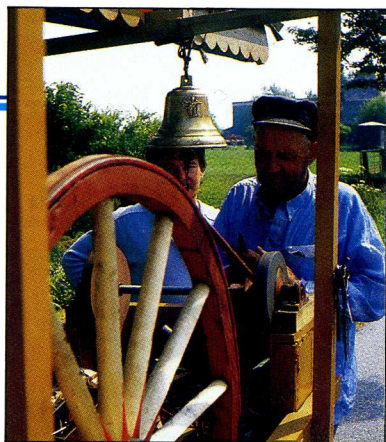
Delicious Deventer

I'll bet you a rolletje droppies you won't be able to produce an international “see Holland” brochure that mentions Deventer. So much the better, although I can't guarantee you will have this delicious ancient city entirely to yourself. Of course the Hanze festival rotates, but Deventer is pretty active and especially during the summer months there are special events. A city-walk is a must, of course, and an excellent brochure with map is available from the local VVV. Whenever you go, the first thing you'll notice is Deventer's picturesque location on the IJssel river. That makes for a lively waterfront too, and from the West the panorama of the city, dominated by the Lebuïnus church begun in AD 1040, is just as good as for other Hanseatic cities (compare with Kampen, for instance, which is another one). The panorama tells the story: the IJssel was a main shipping-route. The first coins were minted in Deventer a thousand years ago and around the year 1200 the city was expanding to the “Bergkwartier”. In the late Sixties, this area had completely run down and as the first Dutch city Deventer decided to undertake a full restoration project of an ancient quarter. In that neighbourhood you'll also find the Walstraat and if you have ever been a Dutch football fan you should look out for a sign telling you that Han Hollander was born there!

(Continued on page 7.)

DEVENTER IS DAVEREND!

BEROEPEN IN DE "SCHARESLEP"

**Komt vrienden in het ronde
minnaars van enen stiel
Ik zal U gaan verkonden
hoe ik door het slijperswiel
de kost verdien voor vrouw en
kind
schoon blootgesteld aan sneeuw
en wind**

(refrein)

**Terlierelom, terla
van linksom rechtsom draait
mijnen steen
door 't roeren van mijn been
ju ju ju ju ju ju ju ju**

Sommige lezers (maar vooral lezeressen denk ik) zijn misschien iets gaan neuriën, anderen denken dat we nu werkelijk gek zijn geworden. Vandaar even een verklaring: een (charmante, moderne) vriendin van ons begon spontaan dit vers te declameren toen wij het woord "scharleslep" lieten vallen en op verzoek schreef ze het op. Er schijnen maar liefst 8 coupletten van te bestaan en doe ons nou een lol en stuur ze NIET allemaal tegelijk op voor de Letterbox want dan houden we geen ruimte meer over in Vogelvlucht. Die sneeuw en wind beloven niet veel goeds, als veel kinderliedjes zal het wel heel hartroerend worden vrees ik. De woorden "linksom rechtsom" tonen aan dat dichters geen technici zijn, zo'n steen draait natuurlijk maar een kant op. Het woord "stiel" betekent "vak" of "beroep" – wist ik ook niet.

Hoe kwam dat nou allemaal? Op een mooie dag in de vorige zomer kwam in ons dorp een echte scharleslep langs de deur en zelfs op het vredige platteland van Noord Holland zie je dat niet veel meer. Dat was natuurlijk een ideale gelegenheid voor een

interview in de serie "Beroepen" en Jan van der Woude uit Harlingen wilde – nadat hij een schaar perfect had geslepen – bij een kopje koffie wel over zijn vak praten. We vinden zijn verhaal vooral indrukwekkend omdat het laat zien dat er nog mensen zijn die trots zijn op hun werk en er niet aan denken om "de kantes eraf te lopen" zoals dat in goed Nederlands heet. Hier komt het verhaal van een echte scharleslep.

"Mijn grootvader was machinebankwerker maar om genoeg te verdienen voor zijn vrouw en 12 kinderen werd hij scharleslep. Ook mijn vader werd scharleslep, en mijn 5 broers eveneens. Ik zit al 51 jaar in het vak, toen mijn vader ziek werd moest ik het overnemen – toen was ik een jaar of twaalf.

Als kind woonde ik in Rotterdam, daar waren we op wat het Haveloozen Schooltje werd genoemd. Alles

was er kosteloos en je kreeg er ook eten van de gemeente. Na het bombardement in mei 1940 zijn we uit Rotterdam vertrokken, maar ik ben nog steeds een fan van Feijenoord ...

Een keer per jaar kom ik uit Friesland een tijd over naar West Friesland. Dat heb ik vanaf het begin gedaan. Mijn zoon Piet helpt me nu en we zijn met de kar over de Afsluitdijk komen lopen. Die kar stamt overigens uit 1868. Wat ie weegt? Ongeveer 600 kilo. Vanmorgen zijn we om half zes uit Harlingen weggegaan, aan het eind van de dag vragen we of we de kar bij een boer of tuinder mogen laten staan en dan gaan we met de bus terug – vroeger gingen we liften en dan kwamen we 's avonds wel om 9 of 10 uur pas thuis.

Mijn rayon in W. Friesland is van den Helder tot Enkhuizen. Ik mag

NEDERLAND

hier graag werken, de mensen zijn erg vriendelijk en er is nog waardering voor het echte ambacht. Vooral in de stad zijn veel mensen door boeven besodemieterd en dan wil het er niet in dat er ook eerlijke vakmensen zijn. Zolang als het weer goedblijft ga ik door met werken Ik zit ook in de winter veel liever langs de weg dan dat ik binnen moet zitten in een schuur, maar in de wintermaanden gaat in ieder geval de kar een week of vier helemaal in de revisie. Ik heb onlangs nieuwe wielen moeten laten maken door een wagenmaker. Dat kostte 1500 gulden – maar ze gaan nu wel weer 100 jaar mee ... In de wintermaanden slijp ik natuurlijk wel schaatsen, en ik mat ook stoelen.

Ik denk dat het een jaar of 6 duurt voor je het vak echt goed beheerst. Sommige dingen zijn heel moeilijk: er zijn kartelmessen die je nooit aan het snijden krijgt al zijn ze nog zo scherp ... Ik heb ook wel eens een verknoeide schaar vijf keer moeten overslijpen voor hij redelijk was, dat moet dan in een jaar of wat echt weer "inlopen".

Ja, het is natuurlijk een heel zwaar leven en als je niet oppast kom je in het armenhuis. Maar ik wil mijn hand niet ophouden en al wordt je nooit rijk, ik had toch niet anders gewild. Er is nog steeds veel belangstelling en waardering voor mijn vak, soms staan er drommen kinderen om de kar en die vragen je de oren van je hoofd. Een van mijn vijf dochters is trouwens ook erg handig in slijpen, die ging als kind vaak gezellig mee. Ze is nu moeder van twee kinderen, maar ze gaat nog wel mee naar ambachtsmarkten. Dat is leuk om te doen, er was laatst een ambachtsmarkt in Medemblik, er komt er een in Volendam en je trekt

er altijd veel bekijks. Dat bij elkaar, de vrije wereld om je heen en de belangstelling en waardering, maakt het een mooi beroep!"

En dat Jan van der Woude een vakman is, mag uit het volgende blijken: enige tijd geleden organiseerde de bekende firma Herder in Duitsland een internationaal concours. Uit heel Europa kwamen daar niet minder dan 1800 slijpen – allemaal echte straatslijpers, en nu weet u ook waar dat woord vandaan komt. Van die 1800 eindigde Jan na 4 weken competitie op de tweede plaats!

STREEKRECEPTEN PER ANSICHTKAART

Voor een allervriendelijkst prijsje (Dfl.10.-) publiceert Uitgeverij Michon, Postbus 23, 5700 AA Helmond, een allerorigineelste serie boekjes (formaat 19 x 24,5 cm) getiteld "Culinaire groeten uit ...". Op het stippellijntje kunt u elke provincie van Nederland invullen en ook ons land als geheel.

De streekrecepten zijn steeds twee keer afgedrukt, éénmaal als een aantrekkelijke grote prentbriefkaart die ook als zodanig verstruud kan worden, en nog een keer in het bewaarge-deelte. Als u weet dat één gewone ansichtkaart hier al gauw Dfl.1,50 kost, biedt dit grappige boekje een prima manier om in bezit te komen van 20 traditionele recepten en 20 verraste reacties van bekenden.

Besteld bij de Dutch-Indonesian Bookshop, 72 E Maroondah Highway, CROYDON, VIC 3136.

PROFILE OF THE PROVINCES: GRONINGEN

Groningen province is unique as it is one of the few provinces with a capital bearing the same name! In a way, that tells the story: for a very long time this was a rural area with only one city of significance – quite different from what is seen in most parts of the country. We'll come back to Groningen city presently, first the province.

In 1989 there were 556,500 Groningers, 168,000 lived in the capital. With an area of some 2500 km², this means a low population density in Dutch terms. The profile of the workforce may come as a surprise if you still think of Groningen as an agricultural region:

agriculture, fisheries:	6.4%
gas exploitation:	0.9%
industry:	16.6%
public services:	1.3%
construction:	6.7%
trade, catering,	
repair services:	17.0%
transport, storage	
and communication:	6.8%
banking, insurance:	9.0%
other services:	35.5%

In particular, banking, insurance and business services form a growth area. An important factor is that the central management of PTT has moved to Groningen. There are also two

important ports in the province: Eemshaven and Delfzijl. The second largest container terminal of the country is in Veendam.

As regards industry, the traditional starch and carton firms have adapted to modern products, but other industries like chemicals, glass fibres, and aluminium are important modern developments. Natural gas – first exploited in 1959 and constituting one of the largest reserves in the world – makes Groningen what Lim-

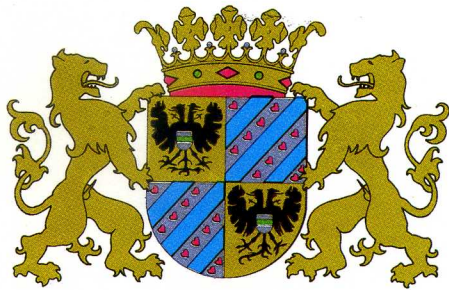
burg was previously: the principal energy supplier.

Of the many facilities for advanced education in Groningen the university comes first, with 17,000 students. It has a particularly good reputation in hard science like physics and astronomy. Scientific centres cover bio-medical and bio-technological research, new materials and nuclear physics.

Groningen city is something special. Its historic city centre at the foot of

Er gaat niets boven Groningen

the Martini belfry can even have a sort of Mediterranean atmosphere. Scores of restaurants, a lively market and excellent shopping facilities make Groningen one of our favourites. Most of Groningen's landscape is flat, but the landscape offers some exceptional views of ancient activities. The complete history of land reclamation is still there to be seen: artificial hills (terpen, called wierden in Groningen) were made up to AD

1200 to offer a refuge. Then came the first diking operations organized by monks (first monasteries in the 12th century). Up to the 18th century, dikes were only about 1.50 high, now they're 9 metres!

Groningen province has a lot to show in the way of early human activities: ancient types of farming left traces in the landscape and several unique models of ancient villages are still almost intact. In fact, while preparing this profile of Groningen I discovered so many interesting touring tips that we'll have to explore the province in a future issue!

The province has a highly complex coat of arms. The eleven hearts may remind you of Friesland, but here they symbolise 11 different regions. The double-headed eagles are the symbol of the Holy Roman Empire of the Middle Ages. In the midriff area of the eagles you'll see the old coat of arms of Groningen city.

(Continued from page 5.)

Fine atmosphere

Walking through the old city centre you will immediately notice that Deventer has a rich heritage. As so often, most of the oldest buildings were consumed by a gigantic fire in 1334, but enough remains. The Lebuïnus church is very characteristic; part of its belfry was designed by the famous Golden Age architect Hendrick de Keyser and the carillon was made by the equally renowned Hemony brothers. Actually it is the oldest preserved example of their craftsmanship!

In Hanseatic times, Deventer was also an important cultural and religious centre, with monasteries, many printers and publishers and a famous Latin school where Erasmus received his education. The educational tradition is still there, with many centres of higher education in and around the city - e.g. the International Agrarian School, which has a long-established expertise in tropical agriculture. The self-guided city walk booklet will tell you what to look for, and where.

Another heritage of a slightly different kind is the Deventer koek. The firm of Bussink has been in the koek business for almost 400 years now and although you can buy this ancient delicacy throughout the country, you should not forget to stock up when you are at the source, so to say.

We liked Deventer very much because of its pleasant atmosphere. It's just the right size: lively without being crowded, lots of nice pubs and restaurants and a wide range of shops. Of course the Hanze festival offered a lot of extras, like the authentic reconstruction of medieval sports (from axe-throwing to a genuine tournament), brassbands from other countries and lots of dressing up in "Hanseatic costumes", but Deventer is a good destination at any time and some of the special activities planned for 1991 are listed in the box below.

May 19 and 20:
Pentecost crown festival
May 20-26: Special activities week
June 1:
12th Deventer Folk Festival
June 1-9: Summer Fancy Fair
Sept. 7-14: September Festival
(street theatre performances!)

ZUIDERZEEMUSEUM ENKHUIZEN NOG AANTREKKELTJER

Het Zuiderzeemuseum in Enkhui-zen is al geruime tijd een van de grote trekpleisters in Noord-Holland. In 1991 zal dat nog sterker het geval zijn dan ooit, als gevolg van een aantal nieuwe ontwikkelingen. Reden genoeg voor ons om er weer eens een bezoek aan te brengen.

Toch weer nieuw

Dat deden we tijdens de herfstvacantie 1990, kort nadat het "binnenmuseum" na een fraaie restauratie voor het publiek werd heropend. In de sfeer van de Gouden Eeuw kunt u nu weer de schitterende collectie oude schepen (echte, geen modellen) en andere schatten van de rijke life-style rond de vroegere Zuiderzee van dichtbij bewonderen.

Hoewel we het binnenmuseum al eerder hadden bezocht, was het toch weer nieuw, en niet alleen vanwege de restauratie. Tot mijn stomme verbazing ontdekte ik dat ik nooit had opgemerkt dat het Zuiderzeemuseum beschikt over het zeiljacht van de agent 007 van James Bond! Niet een

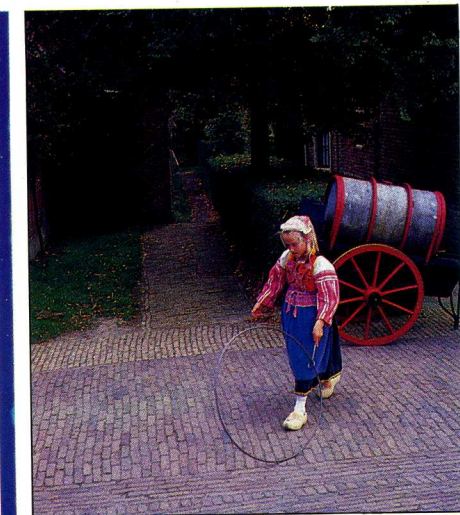
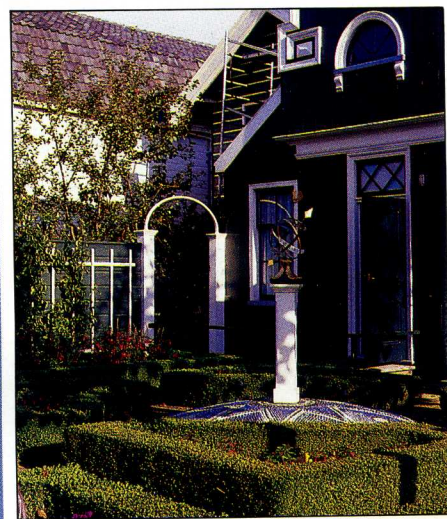
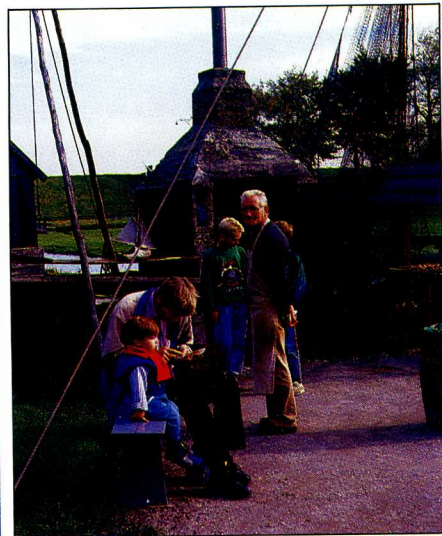
of andere flauwe kul namaak van een boot uit de Bond films of zo, maar een prachtige boot die heeft toebehoord aan de man die model stond voor de meesterspion van Ian Fleming. Als dat geen indruk op de jongeren maakt, wat dan nog wel?

Het museum is begonnen met een reeks tentoonstellingen gewijd aan een bepaald thema. Een daarvan mag u zeker niet missen: 19e-eeuwse folklore sieraden, die tot 31 december 1991 zal duren. Verder worden er tentoonstellingen voorbereid over de visserij, de strijd tegen het water, de ontwikkeling van de life-style rond de Zuiderzee en de handel in de tijd van de Hanze (voor de Gouden Eeuw dus).

Het buitenmuseum

Het buitenmuseum is nog steeds alleen bereikbaar per boot, de overtocht is in de toegangsprijs inbegrepen. Ook in het buitenmuseum is er nogal wat bijgekomen sinds we er een paar jaar geleden aandacht aan besteedden. De beplanting is "rijper" (heeft u ooit een mispelboom gezien?) en het gereconstrueerde dorp voelt veel meer aan alsof het er altijd heeft gestaan. Dat komt vooral doordat het is gaan leven door de activiteiten die erin worden ontplooid.

In 1990 begon het museum met wat "levende geschiedenis" wordt genoemd. U zult in verschillende huisjes en werkplaatsen mensen tegenkomen die niet alleen in stijl gekleed zijn, maar zich ook geheel hebben ingeleefd in de person die er vroeger woonde. Ze gedragen zich precies zo, spreken uitsluitend over de dingen die toen bekend waren en vallen niet uit die rol. Het effect op de bezoekers is frappant: pas dan

beseffen ze hoe het leven was in een tijd zonder gas, electriciteit, schoon drinkwater en moderne vervoersmiddelen. In de reconstructie van Urk anno 1905 proefde een bezoeker, een moderne vrouw van midden dertig, voor het eerst van haar leven broodpap en haar zoon, een leuk joch van een jaar of tien, kreeg van een oude visser het aanbod om knechie op zijn boot te worden voor twee kwartjes in de week, "als hij maar tot 200 kon tellen. Dan hoefde hij verder niet meer naar school en het scheelt thuis weer een mond in het eten". Het jong heeft misschien Madonna posters en een stereo CD installatie op zijn kamer huis, en toch zag je dat hij in alle ernst het aanbod overwoog! Al was ik voorbereid, ik ben er zelf ook nog ingestonken toen ik een knappe meid die een maaltijd op een petroleumstelletje aan het bereiden was, vroeg wat voor vlees ze at die dag. "Maar meneer, we eten alleen maar vlees met Kerstmis en Pinkster!"

Het sfeertje

Maar ook al had u het thuis veel beter dan de mensen van Urk in 1905, toch zult u een heleboel herinneringen in u naar boven voelen komen. Geuren kunnen dat wel heel sterk doen: het luchtje van een petroleumstelletje is er een van, en in de wasserij hoorden we een dame van een jaar of zestig met één zin alle moderne wasmiddelen relaes op de vullishoop gooien: "oh meid, die lucht van zeepsop, dat is pas echt schoon!"

Naast geuren kunnen ook geluiden heel sterke herinneringen oproepen en het buitenmuseum in Enkhuizen heeft een paar heel goede invallen gehad. Op een aantal plaatsen staan

hoepels (van die ijzeren met een stokje met ring eraan) en stelten. Wie proberen wil, die pakt ze maar en zo zie je hoe de kleinkinderen er soms niets van terecht brengen en opa of oma geroutineerd in de stelten klimt of de hoepel feilloos start en glimmend van trots over de keien stuurt. Dat geluid van stelten en hoepels is zo karakteristiek dat je het meteen herkent al heb je het veertig jaar niet meer gehoord. Let u trouwens ook op de bestrating want die is verschillend, afhankelijk van de streek!

Een ander geluid dat u overal zult horen is het geklep van klompjes, want in het museum is ook een verkleedkist. Kinderen vliegen op de kleertjes uit vroeger tijd af en het kost de grootste moeite ze er weer uit te krijgen. Grappig is ook dat hun smoeltjes met de kleren lijken te veranderen tot een plaatje direct uit Ot en Sien.

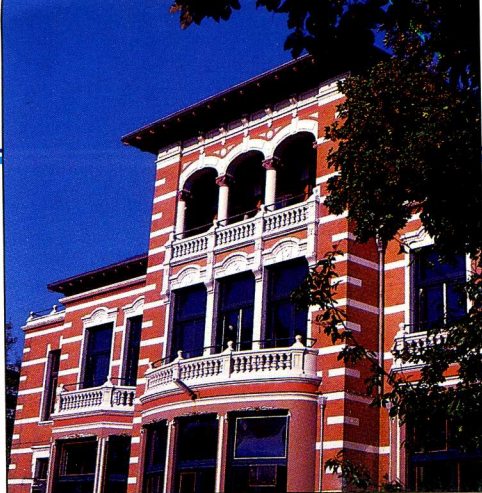
Over Ot en Sien gesproken: in het museum is een boekwinkel waar behalve moderne boeken (veel natuur, landschap en cultuur met inbegrip van handwerken zoals goudborduren) ook de "classics" te

koop zijn. Misschien tijd voor een nieuw exemplaar van Dik Trom, of een echt ganzenbord?

En mocht u van al dat gehoepel trek hebben gekregen, dan kan een ter plaatse gerookt visje helpen, je kunt een van de museum restaurants in, maar we zullen het jullie niet kwalijk nemen als het de kruidenier wordt en de maaltijd gaat bestaan uit babelaars, toverballen, kaneelballen, Zuiderzee-chocolade en de (pittige!) Zuiderzeeworstjes...

Touring Tips

ALONG THE VECHT RIVER

We had seen several stretches of the route along the Vecht river in the course of time, but had never gone the whole way. So on a lovely day in late summer, we decided to follow the course of the river and see where we would end up. And during that tour, we reached several conclusions, which we'll give at the start of this article:

- buy a detailed map of the area. Not that you will get lost, but there are lots of hidden nooks and corners and it's easy to miss something;

- you can follow the Vecht along the West or the East bank. The best thing is to do both, because we found that the best pubs and the best sights were invariably on the other side!

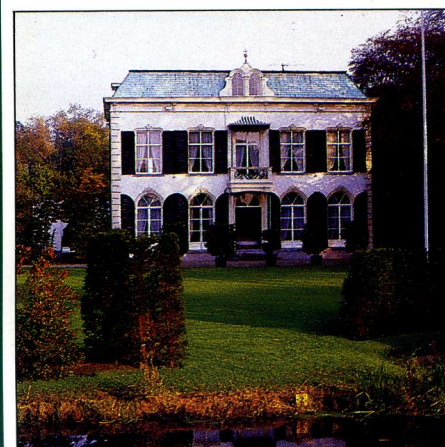
- you could do this by car, but biking is far superior and if you want to take it easy you could always do it in two days. You may actually find that a car is a hindrance as parts of the route are very narrow indeed, maximum speed is 30 kms in several places, other stretches are closed to motor traffic and anyway you'll miss quite a few things.

- detailed information is available from the VVV's in the area and the Streek VVV (Vredenburg 90, 3511 BD, Utrecht) also has a booklet covering ten tours by bike, with tips on boating and hiking.

Start at the end

For the Romans, the Vecht was a highway to the North, for the Vikings it was a nice route of access to Utrecht ... And a few centuries later, this "highway" was protected by several medieval castles. Most of these were destroyed in the course of

time, but some remain, like Nijenrode, Oudaen and Gunterstein in Breukelen, Bolestein near Maarssen, Nederhorst and Loenersloot. Two deserve special mention. Zuylen was the home of Belle van Zuylen, a highly unconventional young lady of the 18th century who went so far as to publish books ...! The other is the Muiderslot, which dates back to 1280 and resembles Radboud castle in Medemblik. Although it was restored at the end of the 19th century, this was done in an authentic manner and the Muiderslot therefore gives an excellent idea of what a medieval castle looked like. It stands at the mouth of the river, where a toll had to be paid as early as a thousand years ago. We thought this was a nice point to begin the trip, just like the Vikings did ... On the West bank at the mouth of the river you'll find a point on the dyke where you have a very nice panorama of the IJsselmeer with the island of Pampus in the distance, the Muiderslot just across the river and behind you an

impressive ancient fort. There are several more of those along the Vecht route, many are now protected not only because of their historic interest, but also because of the rare plants and animals that are found there.

The stately homes

The next stop is Weesp and when you're there, look for the villa shown in the picture with this article. It may have lost in grandeur but it's still magnificent – and no wonder because it was built for Mr Van Houten, of chocolate fame. Which brings us to one of the attractions of the Vecht route: stately homes. Originally, this was not a posh area but a poor one (peat labourers). In the 17th century, the nobility was beginning to feel the financial pinch and the merchants in Amsterdam could begin to invest their profits in land – complete with weekend homes. All along the route, from Weesp to Maarssen, you'll find these extraordinary examples of typical city architecture in a rural environment. Not country homes at all, actually! One interesting detail is that the majority conforms to a standard model: ground floor with doors in the middle, first floor with 5 windows. Of all the buildings along the Vecht, De Haar castle is probably the most intriguing. There was a castle here in the Middle Ages, but what you see now was created by the architect Cuypers (Rijkmuseum, Centraal Station Amsterdam) in the 19th century. A visit to this romantic fantasy is highly recommended.

Equally romantic are the tea pavilions, with styles ranging from small Greek temples to miniature astronomical observatories!

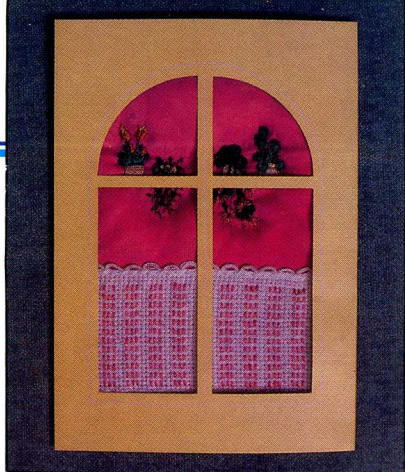
The villages

But apart from the stately homes, you'll certainly enjoy the villages dotted along the Vecht river: Nigtevecht, Vreeland, Nieuwersluis, Loenen, Breukelen. Two tips: restaurant Noord Brabant in Vreeland (sorry, I can't help this confusion, that's its name) is a nice and cosy place to enjoy pannenkoeken – or whatever. And the other thing you should definitely see is the Koning Willem III kazerne in Nieuwersluis. For every male who served in the army, Nieuwersluis has an ominous sound: it's a disciplinary institution. But the barracks are highly decorative and in

pristine condition. Above all, we think you'll like the "old fashioned" friendly mood along the Vecht. So close to the big cities, and so free from any hurry – it's just like it must have been when the old merchants came there.

Strolling along the road, I heard a sound that gave me (and you, perhaps) a "flashback" to the days of childhood: gravel being raked on a late Saturday afternoon. I chatted with the owner of the house and I think you will understand what he meant by "ja zeker, meneer, dat hoort vind ik, anders kun je niet netjes de Zondag beginnen . . ."

DUTCH WINDOWS: WORTH A STUDY IN THEMSELVES

A subject that never fails to fascinate me is that of variations on a given theme. Take windows for example. Every house and every building has a number of holes, covered by panes of glass. But within the boundaries of this dreary definition there is room for infinite variety.

From noble curves to no-nonsense

Especially in the Dutch towncentres but also in the country the most interesting styles and trends are on show: the noble curves of Art Nouveau, rectangles inspired by Mondriaan, solemn shapes fitting the "suppliers of the Queen", tiny panes underlining the cosiness of a low-roofed farmhouse and straight-forward no-nonsense windows, reflecting the attitude of the average Dutch burgher.

But the variety is not always a matter of period and class. Even in our small country the regions often have their typical types and styles too. The older wooden houses in the Zaanstreek, north of Amsterdam for example, have window surrounds that are architectural delights all on their own and can only be surpassed by the dormers in the roof. And when you are lucky you will spot one of the last corner windows in existence with a semi-rounded pane. Surely a manufacturer's (and now owner's) nightmare but so handsome that you almost want to gently stroke it, a gesture I am sure the occupant will not appreciate!

Window dressing

But of course this glorious variety of styles and shapes also provides ample opportunity for all kinds of decorative treatment: curtains ornate

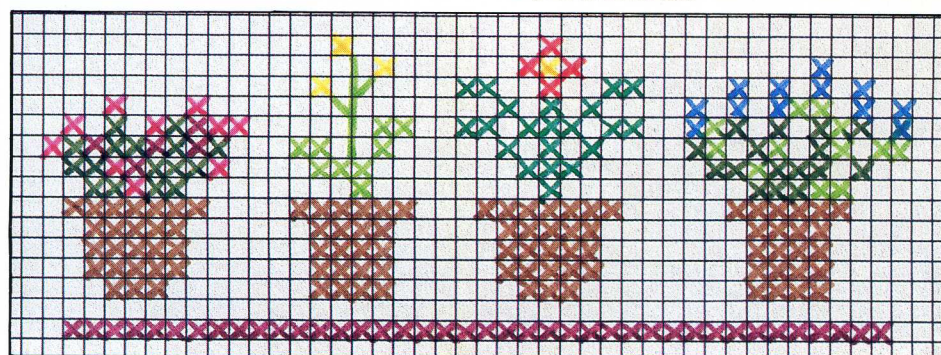

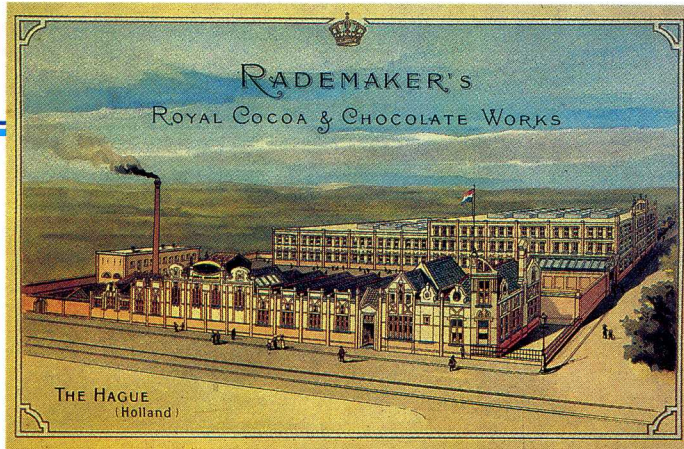
Noble curves

or simple, elaborate sunshades, lots of potted plants, bulbs in spring... If you would like to do a little small-scale experimenting yourself I suggest you take a piece of coloured carton double the size of a postcard, cut out your favourite window with a Stanley-knife in the right half, fold it out and paste it up with your decorations inside. I used pieces of lace, silk and fine cotton for curtains, embroidery and sewn-on beads for decorations but while you are at it, I'm sure you will discover other suitable materials.

Inspired by Mondriaan

HAAGSCH HOPJES NIEUWS

Het is alweer een jaar of 6 geleden dat wij u berichtten over de Haagse Baron Hendrik Hop en het naar hem genoemde nog altijd populaire snoepje. Een update is gewenst want er zijn nieuwe ontwikkelingen. Op 27 oktober j.l., de verjaardag van de baron, waren zijn naam en zijn snoepje op vele Haagse tongen: 182 jaar na zijn verscheiden werd het museum voor het Haagsche Hopje geopend.

Salon de Rafrachissements

Maar voordat u nou visioenen krijgt van zalen vol met hopjeshistorie moeten we u even met beide benen op de grond houden. De inrichting werd weliswaar verzorgd door een kersverse afgestudeerde aan de Hogeschool van de Kunsten, afd. Museologie, maar toch is de hoofdindruk gelukkig die van een gezellige, ouderwetse tearoom, een Salon de Rafrachissements, met Het Hopje als toegevoegde waarde.

In een leuk pandje van Stadsherstel is de voorkamer ingericht als winkel waar je behalve hopjes ook ander lekkers kunt kopen. In de achter en zijkamer wordt koffie en thee met gebak geserveerd, terwijl 's zomers ook de binnentuin in gebruik is. Je zit daar tussen het typisch Haagsche publiek heel prettig en vertrouwd en vanachter de koffie kun je het werk van Annegien Canoy bekijken, die zo gelukkig was dit pand als eerste project te mogen aankleden.

Ze heeft nog geprobeerd wat van het authentieke meubilair van de legendarische tearoom Maison Krul in handen te krijgen maar opslag in een natte kelder had de laatste nog bestaande stukken de genadeslag gegeven. Een jonge meubelmaker vervaardigde aan de hand van teke-

ningen replica's van vitrinekasten en stoelen om toch iets van die oude sfeer te doen herleven. In de kasten en de wandvitрины zien we dan voornamelijk verpakkingen - en reclame-materiaal aan de hand waarvan we de levensloop van het befaamde hopje kunnen volgen.

Schreven we in een vorig artikel nog dat er twee soorten Rademakers Haagsche Hopjes waren als tastbaar gevolg van een ingrijpende familieruzie, sinds 1986 is alles in de vertrouwde handen van de Dutch Chocolate Company in Haarlem (de naam Droste zegt u misschien meer) en hoeven we ons hoofd niet meer te breken over het verschil tussen de "originele" en de "oorspronkelijke" hopjes.

Klinkende namen als garantie

Maar behalve het nostalgische hopjes-gebeuren in de Oude Molstraat dat door een stichting wordt beheerd, is er ook de maag van de bezoeker die om aandacht vraagt. De bekende Haagse banketbakkersfirma Paanakker staat ervoor garant dat dit op smakelijke wijze gebeurt en eigenlijk zijn de tradities van het

voormalige maison Van Renen aan de Zeister Slotlaan er ook nog mee verweven. Een zoon uit dit banketbakkersgeslacht staat nu aan het hoofd van Paanakker, een dochter, mevrouw Van Halewijn-van Renen, is er verkoopleidster en was mijn gastvrouw tijdens dit "zoete" gesprek. En zo loopt er door deze museale tearoom inderdaad een historische lijn: vanaf het receptenboekje uit halverwege de vorige eeuw in een vitrine via allerlei grote namen uit de banketbakkerswereld naar het gebakje bij uw kopje koffie en het hedendaagse hopje dat u vast en zeker voor thuis meeneemt.

He hopjespandje (Oude Molstraat 30D) ligt in het gebied tussen de Groenmarkt en Paleis Noordeinde, om een paar landmarks te noemen. In dit Haagse Hofkwartier kun je uitgebreid winkelen en rondkijken, met een bezoek aan Baron Hop als gezellig rustpunt. Van dinsdag t/m vrijdag bent u er welkom van 10 tot 17 uur. Maar zou u er ter ere van uw bezoek aan het vaderland een kleine receptie willen houden, een intieme lunch of een diner, dan kan dat ook op andere tijden.

Special Low One-Way and Round-Trip Excursion Fares to Amsterdam with KLM.

KLM's special excursion fares to Amsterdam are available from either Sydney or Melbourne to Amsterdam on the new one-stop Boeing 747-400 service via Bangkok.

Domestic air fares between Adelaide/Brisbane/Canberra/Gold Coast/Tasmania and Sydney/Melbourne are also included.

A stopover in Bangkok is allowed in both directions.

Departure Date:	Season	Round-Trip	One-Way
June to September 1991	Low-Shoulder	\$2166	\$1452
October/November	Low	\$1954	\$1274
01-10 December	High-Shoulder	\$2251	\$1508
11-23 December	Peak	\$2379	\$1593
24-31 December	High-Shoulder	\$2251	\$1508
January 1992	Low-Shoulder	\$2166	\$1452
February	Low	\$1954	\$1274
March	Low-Shoulder	\$2166	\$1452
April	High-Shoulder	\$2251	\$1508
May	Peak	\$2379	\$1593

For departures up to and including 30/9/91, children under 12 years of age pay 75% of the above adult levels, infants under 2 years of age, not occupying a seat, pay only 10% of the above adult levels and, on round-trip fares, a maximum stay in Holland of only 6 months is permitted.

For departures on/after 1/10/91, children and infants discounts will be 33% and 10% (respectively) of the above adult levels and the maximum stay in Holland will be extended to twelve months.

Direct travel from Adelaide, Brisbane, Darwin, Melbourne, Perth Sydney via
BALI, JAKARTA, SINGAPORE, KUALA LUMPUR, MANILA, HONG KONG
to Amsterdam is also available from only ...

\$1954 (low season return from Adelaide/Brisbane/Melbourne/Sydney)
\$1274 (low season oneway from Adelaide/Brisbane/Melbourne/Sydney)
\$1799 (low-season return from Darwin/Perth)
\$1173 (low-season oneway from Darwin/Perth)

THESE FARES ARE ONLY FROM YOUR NEAREST HOLLAND GATEWAY AGENT ...

TIP TOP TRAVEL

**82 ALEXANDER STREET,
CROWS NEST, NSW 2065**
Phone: (02) 438 2711 (Sydney Area)
Phone: (008) 42 6681 (NSW/ACT)

CORONET TRAVEL

**435 IPSWICH ROAD,
ANNERLEY, QLD 4103**
Phone: (07) 848 0477
(Brisbane Area)
Phone: (008) 17 7057 (QLD)

ANGEREN TRAVEL

**11 CLEELAND STREET,
DANDENONG, VIC 3175**
Phone: (03) 791 3966

MB TRAVEL

**8 WHITEHORSE ROAD,
RINGWOOD, VIC 3134**
Phone: (03) 879 4044

DEPENDABLE TRAVEL

**13 LEIGH STREET,
ADELAIDE, SA 5000**
Phone: (08) 231 4002

AU REVOIR TRAVEL

**616 BEAUFORT STREET,
MT LAWLEY, WA 6050**
Phone: (09) 328 4299